

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Czasowniki epistemiczne wyrażające przypuszczenie w polszczyźnie XVI–XVIII wieku

Author: Kinga Knapik

Citation style: Knapik, Kinga. (2010). Czasowniki epistemiczne wyrażające przypuszczenie w polszczyźnie XVI–XVIII wieku. W: A. Rejter (red.), "Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii. T. 3 " (S. 45-56). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Czasowniki epistemiczne wyrażające przypuszczenie w polszczyźnie XVI–XVIII wieku

KINGA KNAPIK

Czasowniki epistemiczne, które chciałabym omówić, związane są z problemem modalności wypowiedzi. Modalność to bardzo szerokie zagadnienie, często podejmowane w literaturze językoznawczej¹.

Renata Grzegorczykowa modalnością nazywa „jakąś potencjalną postawę nadawcy wobec treści komunikowanej, która przekazy-

¹ Por. m.in. następujące prace: A. Mirowicz: *Pojęcie modalności gramatycznej a kwestia partykuł*. „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1956, T. 15, s. 81–92; J. Bauer: *Modálnost výpovědi a kategorie slovesného modu*. „Jazykovedný časopis” 1967, č. 18, s. 89–91; J. Lyons: *Modalność*. W: Idem: *Semantyka*. Przeł. A. Weinsberg. T. 2. Warszawa 1989, s. 378–435; E. Jędrzejko: *Semantyka i składnia polskich czasowników deontycznych*. Wrocław 1987; S. Jodłowski: *Istota, granice i formy językowe modalności*. W: Idem: *Studia nad częściami mowy*. Warszawa 1971, s. 115–146; A. Wierzbicka: *Kocha, lubi, szanuje. Medytacje semantyczne*. Warszawa 1971, s. 165–194; J. Puzynina: *O modalności w polskich derywatach*. W: *Tekst i język*. Red. M.R. Mayenowa. Wrocław 1974; J. Bralczyk: *O leksykalnych wyznacznikach prawdziwościowej oceny sądów*. Katowice 1978; D. Rytel: *Leksykalne środki wyrażania modalności w języku czeskim i polskim*. Wrocław 1982; M. Danielewiczowa: *Główne problemy opisu i podziału czasownikowych predykatów mentalnych*. W: *Studia z semantyki porównawczej. Nazwy barw. Nazwy wymiarów. Predykaty mentalne*. Red. R. Grzegorczykowa, K. Waszakowa. Warszawa 2000; M. Danielewiczowa: *Wiedza i niewiedza. Studium polskich czasowników epistemicznych*. Warszawa 2002; R. Grzegorczykowa: *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*. Warszawa 2001.

wana jest w każdym zbudowanym gramatycznie zdaniu”². Zgodnie z tą definicją, kiedy mamy na uwadze komponent modalny wypowiedzenia, skupiamy się jedynie na przeświadczeniu nadawcy o prawdziwości wypowiedzianych przez niego sądów, natomiast nie interesują nas informacje dotyczące obiektywnej rzeczywistości.

W artykule chciałabym posłużyć się ogólnym podziałem, który, za M. Greplem i J. Bauerem, przyjmuje Danuta Rytel w swojej książce³. Postawę nadawcy wobec komunikowanej treści najogólniej możemy podzielić na:

- modalność intencjonalną (informowanie odbiorcy o pewnym stanie rzeczy, por. *Dzieci odpoczywają w czasie wakacji*),
- modalność deontyczną (informowanie o postawie wolitywno-oceniającej nadawcy, por. *Dzieci powinny odpocząć w czasie wakacji*) oraz
- modalność epistemiczną (sąd nadawcy na temat prawdopodobieństwa zajścia zdarzenia, por. *Sądzę, że dzieci odpoczywają w czasie wakacji*).

Wyrażenia prawdziwościowe, których semantykę chciałam zbadać, występują w wypowiedzeniach o modalności epistemicznej. Różnorodne stany mentalne w zależności od siły przeświadczenia nadawcy o prawdopodobieństwie zajścia zdarzenia, o którym mowa w wypowiedzeniu, można przedstawić na skali, której przeciwległe bieguny tworzą leksemy, wyrażające wiedzę i niewiedzę: *podejrzewam, obawiam się, boję się, przypuszczam, wydaje mi się, sądzę, myślę, rozumiem, wierzę, wątpię* i inne.

Słownictwo użyte do analiz zgromadziłam dzięki informacjom w definicjach leksykograficznych zamieszczonym przy wyrazach hasłowych. Materiał językowy pochodzi z SL⁴, SXVI oraz SWil. Dla lepszego zrozumienia semantyki wyrażen podparłam się informacjami z następujących słowników: SStp, SD oraz USJP.

Zgromadzony materiał językowy rozpatrywany był pod kątem bogactwa polszczyzny wieków dawnych. Starałam się zbadać

² R. Grzegorzczkowa: *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej...*, s. 132-133.

³ D. Rytel: *Leksykalne środki wyrażania modalności...*, s. 19.

⁴ Skróty słowników znajdują się w wykazie źródeł.

zmiany ilościowe w obrębie tej klasy wyrazów oraz przesunięcia znaczeń leksemów, które od XVI wieku posiadały znaczenie epistemiczne. Cennym wnioskiem, który nasunął się po analizie zgromadzonego materiału, jest zmiana, przypuszczalnie w połowie XIX wieku, archisemu dla omawianej klasy czasowników. Cały materiał podzielony został na dwie grupy leksemów ze względu na trwałość w polszczyźnie ich znaczenia mentalnego:

- czasowniki epistemiczne, posiadające stabilne znaczenie epistemiczne w języku,
- czasowniki epistemiczne, których znaczenie epistemiczne wygasło.

Zmiana archisemu dla klasy czasowników epistemicznych wyrażających przypuszczenie

Materiał historyczny pokazuje, że do połowy wieku XIX słowniki nie notują czasownika *przypuścić* w znaczeniu psychologicznym. SStp odnotowuje czasownik *przypuścić* w jednym znaczeniu: 1. 'zezwolić, dopuścić, nie przeszkodzić, zwłaszcza dać dostęp, pozwolić przyjść lub przystąpić, też przyjąć'. Samuel Bogumił Linde w swoim słowniku odnotowuje przy czasowniku *przypuścić* trzy znaczenia, z czego ani jedno nie dotyczy stanów epistemicznych: 1. 'przypuszczać co albo kogo dokąd, dopuścić go tam', 2. 'przypuszczać atak, szturm, nacierać atakując, szturmując', 3. 'przypuścić komu, przypuścić na kogo, zdać na kogo'. SWil jako pierwszy oprócz czynnościowych znaczeń czasownika *przypuścić* notuje również jego znaczenie mentalne: 'domniemywać, pozwalać na przypuszczenie, robić przypuszczenie tj. założenie mające tylko prawdopodobieństwo, ale nie pewne'. W artykule hasłowym nie umieszczono jednak kontekstów pokazujących zastosowania tego leksemu, co może świadczyć o niskiej frekwencji tej jednostki leksykalnej w znaczeniu prawdziwościowym, por.: *Przypuścimy, że tak jest; Przypuściwszy, że...*

Znaczenie mentalne *przypuścić*, że, które znamy obecnie wraz z licznymi poświadczeniami tekstowymi, zawiera dopiero SD, por.: *przypuścić* ‘mniemać coś, snuć domysły na podstawie jakichś danych’, por.:

Według pewnych domysłów można przypuszczać, że Homer żył na przełomie wieku IX i VIII przed Chrystusem.

Nigdy nie przypuściłbym, ażeby stryj mógł coś podobnego napisać!

O przyczynach pożaru mówią rozmaicie: jedni przypuszczają podpalenie, inni wypadek.

Jak podaje SBa *przypuścić*, że w znaczeniu ‘domyslać się’ pojawiło się w drugiej połowie XIX wieku. Powstało jako skrót frazy *przypuszczać do głowy myśl*. Słuszne wydaje się stwierdzenie, że znaczenie mentalne czasownika *przypuścić* wyewoluowało z jego znaczenia czynnościowego, czyli: ‘dopuszczać co albo kogo dokąd’, przenośnie ‘dopuszczać myśli do głowy, wziąć coś pod uwagę, rozważyć’.

Założyć można, że do końca XVIII wieku lub połowy XIX wieku funkcję archisemu klasy czasowników wyrażających przypuszczenie pełnił czasownik *mnić*, że//*mniemać*, że. Historycznie ten właśnie predykat jawi się jako synonimiczny wobec większości zgromadzonych czasowników w omawianej klasie wyrazów. Znaczenie czasownika *mniemać*, że, począwszy od XV wieku, notują kolejne słowniki, a jego bogata rodzina wyrazów na przestrzeni XVI–XVIII wieku może potwierdzać popularność użycia czasownika *mniemać*, że:

mniemać, że ‘przypuszczać, domyslać się, sądzić, myśleć, być zdania’;

mniemanie ‘przekonanie, sąd, opinia’;

mniemany ‘nieprawdziwy, pozorny, rzekomy’;

mnimacz ‘taki, który przypuszcza, myśli, sądzi’;

domniemywać ‘dorozumiewać się, wnosić’;

domniemany ‘nieprawdziwy, pozorny’;

domnimalnie daw. ‘przez domniemanie, na podstawie domniemania, opierając się na domniemaniu’;

domniemawacz ‘osoba, która domnimuje’;

wnimać ‘być jakiegoś zdania, mniemać, uważać, sądzić’;

wnimać się ‘spodziewać się’;

pomnieć ‘mieć, zachowywać w pamięci, nie zapomnieć, pamiętać’.

Dopiero w SD przy haśle *mnimać* umieszczono informację, że jest to wyraz stopniowo wychodzący z użycia, a jego miejsce zaczęło zajmować *przypuszczać, że*. Dlatego można zakładać, że w ciągu XVI–XVIII wieku jednostka *mnienić, że* była archisemem klasy predykatów wyrażających prawdziwość sądów.

Predykaty mentalne o stabilnej pozycji w leksyce języka polskiego

Stany mentalne jak przypuszczenie nieprzerwanie w historii języka polskiego, a także współcześnie wyrażają takie jednostki jak: *myśle, że; sądzić, że; rozumiem, że; zdaje mi się, że; wydaje mi się, że*. Znaczenia wszystkich wymienionych leksemów nie uległy zmianie. Chciałabym jednak zwrócić uwagę na predykaty czasownikowe: *zdawać się, że* i *wydawać się, że*, które sprawiają wrażenie dubletów synonimicznych, jednak nie powinny być stosowane wymiennie. Współcześnie leksemy te mają nieco odmienną semantykę. Jak pokazuje materiał historyczny, również w polszczyźnie wieków dawnych można wyspecyfikować drobną różnicę użycia obu czasowników. Prześledźmy definicje słownikowe interesujących nas jednostek:

zdawać się: 1. 'ktoś przypuszcza, sądzi, uważa' (SL); 2. 'widzieć się, wydawać się acz z niepewnością; rozumiem, trzymam, mniemam, mam za to' (SWil);

wydawać się: 1. 'ktoś doznaje pewnego wrażenia i na tej podstawie coś przypuszcza, komuś się zdaje' (SD).

Z definicji słownikowych wynika, że Polak w XVIII wieku nie zastosowałby wymiennie tych jednostek w zdaniu. Rozróżnienia dokonuje również współczesny użytkownik języka polskiego. Przyczynę takiego stanu Magdalena Danielewiczowa dostrzega w różnym źródle pochodzenia wiedzy podmiotu epistemicznego, na podstawie której formułuje on swoje sądy⁵. Używając frazy *wydawać się, że*, użyt-

⁵ M. Danielewiczowa: *Główne problemy opisu...*; Eadem: *Wiedza i niewiedza...*

kownik języka czerpie wiedzę z danych zmysłowych, natomiast stosując frazę *zdawać się, że*, wyraża wiedzę, która tworzy się jedynie „w umyśle” i nie wynika z wrażeń sensualnych, por.:

Gebhartowi wydało się, że pod płótem przemknęła jakaś postać.

SWil

Gdy wkrótce usypiam, wydaje mi się, że słyszę jakiś podejrzany stuk czy szum.

SD

Nie wiem na pewno, lecz zdaje mi się, że Kometa chciałby się z panem zobaczyć.

SD

Zważywszy zacność tego pisma, zdało mi się pożyteczną rzeczą podać je w przekładzie.

SWil

Wszystko mi się zdaje, że to on pieniądze ukradł.

SL

Zdaje się, że nie przyjdą.

SWil

Można się zastanawiać, na ile rozróżnianie tych jednostek leksykalnych jest wyborem świadomym, a na ile sprawą wyczucia językowego użytkowników języka. Jest to kwestia trudna do rozstrzygnięcia – poprzestanę na zasygnalizowaniu problemu.

Predykaty mentalne zanikające w leksyce języka polskiego

Punktem wyjścia do wyznaczenia czasowników, które współcześnie rzadko stosowane są przez użytkowników języka polskiego do wyrażania postaw epistemicznych, były kwalifikatory: książkowy, dawny i przestarzały, umieszczone przy wyrazie hasłowym w USJP. Do czasowników, które współcześnie nie są używane do wyrażania przypuszczeń, należy zaliczyć: *tuszyć [sobie]*, *dzierżyć o [czymś]* – jed-

nostki tej nie notuje już SD, *baczyć* [coś], *suponować* [coś], *domniemywać się*, że. Prześledźmy semantykę tych czasowników:

1. *tuszyć sobie*: 1. 'spodziewać się czego, mieć jaką nadzieję (SL);
2. 'wierzyć, spodziewać się, przeczuwać, że się stanie; przepowiadać, wnioskować, że się stanie' (SWil), por.:

Tuszył sobie pozyskać prędko łaskę pańską.

SL

Tuszę sobie, iż w nowym roku zrealizuję pomyślnie wszystkie swoje plany.

SL

Przy haśle *tuszyć* S.B. Linde podaje w swoim słowniku frazę: *tuszy mi serce* i objaśnia ją następująco: 'serce mi dyktuje, mówi, podpowiada', a więc 'przypuszczam coś, ponieważ odczucia mojego serca na to wskazują'. Można zatem zakreślić źródła ludzkich przypuszczeń. Oprócz danych logicznych czy empirycznej obserwacji rzeczywistości także intuicja i przeczucie mogły być źródłem motywującym wyrażane sądy.

2. *baczyć* [coś]: 1. 'mniemać coś, snuć domysły na podstawie jakiś danych' (SD), por.:

On rzekł: daj za Ezopa trzydzieści groszy, boć nie baczę, by był droższy.

SD

Podobnie jak przy *tuszyć* Linde wskazuje na istnienie w języku fraz: *ile (ja) baczę* 'jak sądzę, jak mi się zdaje', czy *tak mam baczyć* 'tak mi się zdaje'.

Bo ile ja baczę sama tylko Niemiecka ziemia, ze wszystkich bez mała państw i królestw taka jest.

SD

Już to nie kunszt tak mam baczyć przyjdzie mnie podobno straszyć.

SD

Być może frazy: *tuszy mi serce*, *ile (ja) baczę*, *tak mam baczyć*, można interpretować jako oznakę zapotrzebowania na przestrzeni XVI-

XVIII wieku na semantyczne środki wyrażania stanów mentalnych. Problem ten wymaga głębszych analiz.

3. *suponować*, *że*: 1. 'przypuszczać, domyślać się' (SD); 2. 'przypuszczać, robić przypuszczenie, że co tak lub nie, choć rzecz wątpliwa' (SWil), por.:

Nie suponując, aby z burdy przedwczorajszej mogły być jakie bardzo złe skutki, zajechał wprost do tejże samej gospody.

SD

Suponuję, że to jakiś cudzoziemiec, pod obcym imieniem zmuszony szukać przytułku w obcym państwie.

SD

4. *dzierżeć o* [czymś]: 1. 'mniemać, sądzić, uważać, twierdzić, naczać' (SXVI), 2. 'dzierżeć o czym, sądzić, mieć za coś' (SL), 3. SD notuje ten czasownik już tylko w znaczeniu czynnościowym: 'trzymać, mieć we władaniu, władać, posiadać, mieć' i obdarza go kwalifikatorem: *przestarzały*, dawny, por.:

Dzierzę o tym, że ktoby tak mówił, iżby go trudno wyrozumieć, byłaby to silna wada.

SL

O Symonie czarnoksiężniku ludzie w Samarie też dzierżyli, iż on był moc albo siła.

SXVI

5. *domniemywać się, że/iż*: 1. 'domyślać się, dorozumiewać się, wnosić' (SWil); 2. *przestarz.*, daw. 'dorozumieć się, domyślić się, przypuścić, zmiarkować' (SD).

Słowotwórczo jest to wyraz pochodny od czasownika *mniemać* i podobnie jak zmniejsza się z biegiem lat frekwencja użycia czasownika *mniemać*, maleje również liczba zastosowań czasownika *domniemywać*, por.:

Gdy go obaczyła krwią skropionego, domniemywała się, iż kogoś zabił.

SL

Z okoliczności wyjazdu jego, domniemywają się, iż będzie użyty do Imperatorowej.

SL

W kościele fary żadne szczególne przygotowanie, żaden znak wewnętrznej okazałości nie dawał domniemywać się, że w dniu tym następcą tronu rosyjskiego poprzysięże dozgonną wiarę oblubienicy swojej.

SD

6. Na podstawie przeprowadzonych obserwacji oraz kwalifikatorów przy wyrazie hasłowym w USJP można stwierdzić, że czasownik *mniewać*, że, który był archisemem dla klasy osiemnastowiecznych predykatów mentalnych wyrażających przypuszczenie, również należy uznać za przestarzały, por.:

1. 'uważać, sądzić, przypuszczać, być zdania' (SS_{tp}), 2. 'przypuszczać, domyslać się, myśleć' (SXVI), 3. 'rozumieć, mieć za to, zdawać się, dzierżyć tak, brać za to, domyslać się, widzieć się' (SL), 4. 'wyobrażać, wnosić, sądzić, zdawać się, domyslać' (SWil), 5. 'opierać swój sąd nie na czymś pewnym, ale na ten co się nam wydaje, a co rzeczywiście może być takim, za jakie jest uważane' (SD), 6. 'być zdania, uważać, sądzić, przypuszczać' (SD), por.:

Mniema, że dobrze postępuje.

SWil

Pan Radlicz, mniemający z razu, że to służąca, podniósł nagle głowę i zdziwił się, gdy ujrzał przed sobą córkę gospodarza.

SD

Ze wszech stron się zbierali, bo mniemali, iżaby złodzieja miano wieźć ku śmierci.

SD

Wziął konewkę z żywym srebrem mniemając, iżaby było wino: wypił je.

SD

Zgromadzony materiał językowy tworzy bogatą klasę hipotetycznych predykatów czasownikowych polszczyzny wieków dawnych. Przeprowadzone analizy wykazały, że na przestrzeni XVI, XVII i XVIII wieku zachodziły liczne zmiany i przesunięcia w obrębie tej klasy wyrazów. Jest to rzecz naturalna, podobnie jak całe słownictwo, również semantyka czasowników epistemicznych na przestrzeni lat musiała podlegać pewnym zmianom. Wyrazy, ewoluując, traciły niektóre znaczenia, ale i nabierały nowych znaczeń. Na przełomie XVIII i XIX wieku zaobserwować można krystalizowa-

nie się znaczeń wielu czasowników mentalnych. Wiele z nich zgubiło znaczenie hipotetyczne i obecnie używane są wyłącznie w znaczeniu czynnościowym, por. *dzierżyć o* [czymś] // *dzierżyć* w znaczeniu ‘trzymać coś’. Spotkamy się również z sytuacją odwrotną. Niektóre leksemy z biegiem lat ugruntowały swoją pozycję w omawianym polu semantycznym, wyparły inne i z posiadanych w historii języka czterech czy pięciu znaczeń wyspecjalizowały jedno znaczenie mentalne, por. *przypuszczać* [kogoś do siebie] // *przypuszczać*, *że*.

Źródła i literatura

Źródła

- Bańkowski A.: *Etymologiczny słownik języka polskiego*. T. 1–2. Warszawa 2000 – **SBa**.
 Boryś W.: *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków 2005.
 Brückner A.: *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Warszawa 1970.
 Krasiński A.S.: *Słownik synonimów polskich*. T. 2. Kraków 1885.
 Linde S.B.: *Słownik języka polskiego*. T. 1–6. Lwów 1854–1860 – **SL**.
Słownik języka polskiego. Red. W. Doroszewski. T. 1–11. Warszawa 1958–1969 – **SD**.
Słownik języka polskiego. Wyd. M. Orgelbrand. T. 1–2. Wilno 1861 – **SWil**.
Słownik polszczyzny XVI wieku. Red. M.R. Mayenowa. T. 1–33. Wrocław–Warszawa–Kraków 1996–1999 – **SXVI**.
Słownik staropolski. Red. S. Urbańczyk. T. 1–11. Wrocław 1953–2004 – **SStp**.
Uniwersalny słownik języka polskiego. Red. S. Dubisz. T. 1–4. Warszawa 2006 – **USJP**.

Literatura

- Bauer J.: *Modálnost výpovědi a kategorie slovesného modu*. „Jazykovedný časopis” 1967, č. 18, s. 89–91.

- Bellert I.: *Niektóre postawy modalne w interpretacji semantycznej wypowiedzeń*. W: *Sesja naukowa Międzynarodowej Komisji Budowy Gramatycznej Języków Słowiańskich w Krakowie w dniach 3–5 grudnia 1969*. Red. S. Urbańczyk. Wrocław 1971, s. 155–169.
- Bralczyk J.: *O leksykalnych wyznacznikach prawdziwościowej oceny sądów*. Katowice 1978.
- Danielewiczowa M.: *Główne problemy opisu i podziału czasownikowych predykatów mentalnych*. W: *Studia z semantyki porównawczej. Nazwy barw. Nazwy wymiarów. Predykaty mentalne*. Red. R. Grzegorczykowa, K. Waszakowa. Warszawa 2000.
- Danielewiczowa M.: *Wiedza i niewiedza. Studium polskich czasowników epistemicznych*. Warszawa 2002.
- Grepł M.: *K podstatě modálnosti. „Otázky slovanské syntaxe”* [Brno] 1967, č. 3, s. 23–38.
- Grzegorczykowa R.: *Uwagi o przeciwstawieniu ‘wiedzy’ i ‘sądu’*. W: *Studia z semantyki porównawczej. Nazwy barw. Nazwy wymiarów. Predykaty mentalne*. Red. R. Grzegorczykowa, K. Waszakowa. Warszawa 2003, s. 347–353.
- Grzegorczykowa R.: *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*. Warszawa 2001.
- Janowska A.: *Polisemia staropolskich czasowników. Źródła, swoistość, konsekwencje*. Katowice 2007.
- Jędrzejko E.: *Semantyka i składnia polskich czasowników deontycznych*. Wrocław 1987.
- Jodłowski S.: *Istota, granice i formy językowe modalności*. W: *I d e m: Studia nad częściami mowy*. Warszawa 1971, s. 115–146.
- Lyons J.: *Modalność*. W: *I d e m: Semantyka*. Przeł. A. W e i n s b e r g. T. 2. Warszawa 1989, s. 378–435.
- Mirowicz A.: *Pojęcie modalności gramatycznej a kwestia partykuł*. „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1956, T. 15, s. 81–92.
- Puzynina J.: *O modalności w polskich derywatach*. W: *Tekst i język*. Red. M.R. Mayenowa. Wrocław 1974.
- Rytel D.: *Leksykalne środki wyrażania modalności w języku czeskim i polskim*. Wrocław 1982.
- Wierzbicka A.: *Kocha, lubi, szanuje. Medytacje semantyczne*. Warszawa 1971, s. 165–194.

Kinga Knapik

Epistemic verbs expressing probability
in the 16th-18th century Polish language

Abstract

The author intends to discuss only a small fragment of vocabulary naming man's mental states, namely the verbs expressing hypothetical opinions, assumptions and speculations. A unit *Somebody assumes that* is in the centre of the semantic field. Within the field, the author places units whose criterial semantic features are in connotations of the verb to assume that and boil down to the paraphrase *Somebody thinks that something is possible*. The author also considers the phenomenon of meaning movement in lexical units of the semantic field.

Кинга Кнапик

Эпистемические глаголы, выражающие предположение,
в польском языке XVI-XVIII веков

Резюме

Автор рассматривает только небольшой отрезок словарного запаса, называющий ментальные состояния человека, а именно те глаголы, которые выражают гипотетические суждения, предположения, домыслы. В центре исследуемого семантического поля находится единица: *кто-то предполагает, что*. В круг этого поля входят элементы, семантические черты которых, соответствующие данному критерию, не выходят за пределы коннотаций глагола *предполагать, что* и могут быть сводимы к парафразе 'кто-то думает, что что-то возможно'. Автор описывает также вопросы сдвига значений в лексических единицах рассматриваемого поля.